ใบความรู้ เรื่อง คิดแบบอรรถธรรมสัมพันธ์
หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง พระพุทธศาสนา
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 12 เรื่อง โยนิโสมนสิการแบบอรรถธรรมสัมพันธ์
รายวิชา สังคมศึกษา 3 รหัสวิชา ส22101
ภาคเรียนที่ 1 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

วิธีคิดแบบอรรถธรรมสัมพันธ์

ปัจจุบันนี้ มีคนจำนวนมากที่ใช้ชีวิตอย่างไร้จุดหมาย รู้แต่ว่า วันหนึ่ง ๆ ต้องไปโรงเรียนกลับบ้าน หิวก็กิน ง่วงก็นอน เบื่อบ้านก็ออกไปเที่ยวกับเพื่อน ได้เงินมาก็ใช้จ่ายไป ชีวิตแบบนี้ไม่เครียดก็จริง แต่ไม่เจริญเท่าที่ควร เป็นคนที่กลวง ไม่มีแก่น จึงมักจะตั้งหลักไม่ได้ เมื่อไม่มีหลักจึงล้มง่าย ใครเล่าจะอยากมีชีวิตที่ล้มเหลว

วิธีคิดแบบอรรถธรรมสัมพันธ์ คือการคิดพิจารณาให้เข้าใจความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันระหว่างอรรถ คือ ความมุ่งหมายหรือสาระที่พึงประสงค์ กับ ธรรม คือหลักความจริง ความดีงาม หลักปฏิบัติวิธีคิดแบบนี้ต้อง อาศัยความรู้และประสบการณ์ เช่น การได้รับคำสั่งสอน การได้ทดลองทำ การฝึกสติและฝึกคิดพิจารณา ความรู้และประสบการณ์ที่สะสมไว้ช่วยให้บุคคลคิดดำเนินชีวิตและคิดแก้ปัญหาโดยยึดหลักการและเหตุผล มากกว่าการใช้อารมณ์ อีกทั้งยังนำหลักการเหล่านั้นมาตั้งความมุ่งหมายของชีวิตอย่างถูกต้องทำนองคลองธรรม

ชีวิตของนักเรียนกำลังอยู่ในวัยเริ่มรุ่น คนวัยนี้มีอารมณ์รัก ชอบ เกลียดชัง สมหวัง ผิดหวังที่ค่อนข้างร้อนและรุนแรง คนที่มุ่งหวังที่จะพัฒนาตนให้เป็นคนเก่งก็จะมานะพยายามคิดทำฝึกฝนจนเคร่งเครียดเหนื่อยล้าและจะรู้สึกผิดหวังอย่างยิ่งที่ผลการแข่งขันหรือคะแนนที่ได้รับไม่เป็นไปตามที่หวัง คนที่เรียนตามสบายก็ไม่คิดอะไรมาก มีงานบ้านและการบ้านแค่ไหนก็ทำแค่นั้น สนุกสนานกับการกิน การเล่นเกม และเสียงเพลง ชีวิตนี้จะเอาอะไรกันนักหนา

ถ้านักเรียนรู้จักคิดแบบอรรถธรรมสัมพันธ์ นักเรียนย่อมมีหลักปฏิบัติตนตามทางสายกลางไม่สุดโต่งจนเครียดเกินไป และสบายเกินไป เมื่อนักเรียนมีจุดหมายอย่างใดแล้ว บางครั้งอาจจะพลั้งพลาดหรือผิดหวังบ้าง ก็ถือเป็นประสบการณ์ที่จะนำมาเป็นบทเรียนของชีวิตในระยะต่อไป

ที่มา : นายสมมาตร์ มีศิลป์. (2551).หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานพระพุทธศาสนา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. กรุงเทพฯ:โรงพิมพ์ สกสค. ลาดพร้าว.